

Helsingfors, 11.1.2023

Utlåtande till statsrådets redogörelse om en klimatplan för markanvändningssektorn

Referens: VNS 7/2022

Natur och Miljö tackar för möjligheten att kommentera redogörelsen om klimatplanen för markanvändningssektorn. Vi finner redogörelsen omfattande och informativ. Nedan följer våra kommentarer.

Remissförfarandet

Natur och Miljö välkomnar behovet av en samordning av klimat- och mångfaldskonsekvenserna. Vi anser likaså att det är positivt att planens utgångspunkt är hänsynen till den biologiska mångfalden.

Vi ger vårt fulla stöd till sådana klimatsatser i skogsbruket som påverkar den biologiska mångfalden genom längre omloppstider, lägre gallringsintensitet, utökat skogsskydd samt bestämmelser om det största hållbara virkesuttaget.

Vi stödjer därtill de utlåtanden som betonar klimatsatserna inom markanvändningssektorn inte ska ha negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden eller naturen och att denna utgångspunkt ska genomsyra planen.

I många remissyttranden betonas behovet av att reservera tillräckliga resurser för att genomföra och övervaka alla de åtgärder som klimatplanen ger uttryck för.

Syftet

Klimatplanens syfte är att främja även andra hållbarhetsmål. Av samma anledning har planen harmoniserats med andra program, strategier och planer.

Det är utmärkt att syftet är att harmonisera klimatplanen med andra centrala målsättningar. Natur och Miljö ser ändå utmaningar med att klimatplanen för markanvändningssektorn i praktiken ändå kan motverka målet att stärka den biologiska mångfalden om inte planen fäster särskild uppmärksamhet vid dessa utmaningar.

Vi noterar att ordet mångfald inte nämns en enda gång i inledningen till klimatplanen. Inledningen nämner att dokumentet anknyter såväl till den klimatpolitiska planen på medellång sikt som till klimat- och energistrategin, i synnerhet i frågor som berör användningen av biomassa som energikälla.

Vad som står under punkt 7 med rubriken "Åtgärder i klimatplanen för markanvändningssektorn" är mycket viktigt. Vi syftar till de här formuleringarna:

"En viktig utgångspunkt är också att bevara och främja den biologiska mångfalden. Klimatåtgärderna och genomförandet av dem får inte försämra den biologiska mångfalden, och insatserna bör utformas så att de främjar bekämpning av klimatförändringarna, klimatanpassning och den biologiska mångfalden."

Eftersom markansvändningssektorn är fundamental för hur de viktiga målen om främjande av biologisk mångfald verkställs i praktiken skulle det vara viktigt att identifiera både synergier och möjliga motsättningar mellan klimat och biologisk mångfald i ett tidigt skede.

Klimatplanen identifierar till visa delar detta behov, men det förblir oklart i vilken utsträckning och med vilka metoder konsekvenssynergier och -motsättningar mellan klimat och biologisk mångfald utvärderas och beaktas, då endast effekterna på klimat men inte effekterna på biologisk mångfald nämns i klimatplanen.

Eftersom biologisk mångfald inte ska underordnas klimatfrågan, borde ett centralt syfte med klimatplanen för markanvändningssektorn vara att *säkerställa* harmoniseringen av målsättningarna för biologisk mångfald och klimat.

Klimatmålen effekter får inte leda till en försvagning av biologisk mångfald eftersom den sammanlagda miljönyttan i sådana fall blir oklar, i värsta fall negativ. Det hade varit bra att inkludera en kort bedömning av planens inverkan på den biologiska mångfalden och klimatet. På det här sättet hade det varit lättare att göra en helhetsbedömning av planen.

Största delen av de hotade arterna i Finland lever i skogsmiljöer. Dessa arter hotar att stryka med om skogsnaturen försvagas. Natur och Miljö anser att det föreligger risk för att klimatmål kan strida mot målen att värna om biologisk mångfald på grund av omfattande avverkningar som är kopplade till uttagen av biomassa för energiproduktion.

3.2. EU:s gemensamma jordbrukspolitik

“Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken är inriktad på att begränsa klimatförändringar, främja klimatanpassning, förbättra djurvelfärd och locka nya bönder. Andra fokusområden för reformen är att upprätthålla böndernas inkomstnivå, utveckla landsbygden och förbättra riskhanteringen”.

Vi noterar att i figuren 4 nämns som finstilt även följande utvecklingsmål: att främja effektiv miljövard och effektivt miljöskydd och att bidra till att bevara den biologiska mångfalden, livsmiljöerna och landskapen.

Natur och Miljö anser att jordbruket har en central roll för uppfyllande av mål om klimat och biologisk mångfald. Viktiga aspekter att beakta är ekologiskt anpassade jordbruksmetoder, kretsloppstänkande, metoder som främjar och upprätthåller en god jordmån och bördig markstruktur med förmåga att binda till sig näringsämnen bl.a. genom ökad odling av inhemska baljväxter. Djurens välfärd och främjande av utomhusbete stöder också en utveckling mot mera ekologiska lantbruk.

3.2. Nationella programmet för klimatvänlig mat

Natur och Miljö stöder följande formuleringar i detta kapitel:

“Programmet för klimatvänlig mat ska stödja samhällets omställning till ett klimatsäkert livsmedelssystem som tar hänsyn till de ekologiska, sociala, kulturella och ekologiska dimensionerna av hållbarhet. Åtgärderna inom programmet stödjer klimatmålen för markanvändningssektorn och jordbruket inom ansvarsfördelningssektorn. Genom åtgärderna stöds en omställning till en mer vegetarisk och fiskbaserad kost och främjas bland annat diversifiering av grödor, etablering av värdekedjor för inhemska växtproteiner samt klimatsäkring av offentlig livsmedelsupphandling och bekämpning av matsvinn”.

3.3. Skogsvårdsrekommendationer och annan informationsstyrning

Detta kapitel understryker betydelsen av skogsvårdsrekommendationer i valet av skogsbehandlingsmetoder.

Natur och Miljö har noterat allvarliga brister beträffande hur skogsvårdsrekommendationerna uppfylls i praktiken. Enligt färskas uppgifter från Yle (9.1.2023) uppfyllde *ingen* av 86 stycken granskade skogsgallringar i mellersta Finland skogsvårdsrekommendationerna, 60 procent av kontrollmätningarna avsåg brott mot skogslagen. Efter gallringen har trädbeståndet varit för glest eller körstråken för breda, vilket minskar skogens tillväxt, virkesintäkterna för skogsägaren

och skogens kapacitet att binda koldioxid. Tidigare landsomfattande undersökningar har visat liknande resultat!

Det är uppenbart att de frivilliga skogsvårdsrekommendationerna i de flesta fall inte följs i praktiken. Det här missförhållandet måste åtgärdas så att mål om nytta för klimat och biologisk mångfald uppnås.

Natur och Miljö yrkar på en prioritering av kontinuitetsskogsbruksmetoder framom ekonomiskogsbruk med trädbestånd i jämn ålder. Därtill yrkar vi på att man frångår kalhuggning genom införing av behovsprövad kalhuggning och endast i välmotiverade undantag.

5.2. Utveckling av markanvändningssektorns utsläpp och upptag

“Statistikcentralen offentliggjorde 25 maj 2022 sitt snabbestimat om nationella utsläpp och upptag av växthusgaser 2021. Enligt uppgifterna hade markanvändningssektorn för första gången blivit en utsläppskälla från att ha varit en sänka.”

Natur och Miljö ser med stor oro på den här utvecklingen. Även om skogssektorn fortfarande fungerar som en kolsänka, men svagare än tidigare, ser vi akuta behov för att radikalt ändra rådande skogsbrukspraxis. Natur och Miljö yrkar på att införa behovsprövning för kalavverkning som skogskötselmetod, att kalavverkningar som utgångsläge inte tillåts. Vi yrkar på att man som skogsbrukspraxis inför ekosystembaserat skogsbruk, där olika former av metoder för kontinuitetsskogsbruk ingår.

7. Åtgärder i klimatplanen för markanvändningssektorn

“Både inom jordbruket och skogsbruket är det viktigt att se till markbördigheten, eftersom en produktiv och väl växande biomassa ökar kolförrådet. Bra markstatus och ändamålsenlig vattenhushållning förbättrar kolinbindningen eller kan motverka att kol frigörs från marken”.

Natur och Miljö håller med om detta. En åtgärd som vi saknar från planen är upphörande av torvtäkt, (torvbrytning), både energi- och växttorv. Ett upphörande av all torvtäkt skulle vara en effektiv åtgärd och som skulle gynna både klimatet och den biologiska mångfalden. Enligt rapporten ”Turpeen rooli ja sen vaikutuksista luopuminen Suomessa, Sitra 2020” gäller de positiva klimatkonsekvenserna av att sluta förstöra myrmarkerna både energitorven och växttorven.

7.2.4 Införa avgift för ändring av all markanvändning eller tillstånd för omvandling:

Natur och Miljö understöder förslaget om att “fortsätta beredningen av införande av en avgift för ändring av markanvändningen, bedöma effekterna av redan vidtagna åtgärder för att bromsa

upp markomvandling (inklusive EU:s avskogningsförordning) och utifrån bedömningen besluta om att införa en avgift för ändring av markanvändningen samt andra styrmedel som behövs (exempelvis anmälningsförfarande eller tillståndsförfarande).”.

7.3.1 Temporärt stöd för beskogning av impediment

Åtgärdsbeskrivning: Ett nytt stödsystem för beskogning av impedimentmark infördes i början av 2021 och pågår till utgången av 2023. Systemet utvärderas och beslut om att fortsätta och uppdatera det fattas under 2023.

Natur och Miljö förhåller sig kritiskt till åtgärdsförslaget. Det viktigt att fundera noga på vilka områden som beskogas. Kan området restaureras? Hur har ytan sköts historiskt? Hur ser florin och faunan ut idag (historisk skötsel bör beaktas)? Hur ska de beskogade områden skötas - för mångfalden och klimatet eller främst för industrin?

Sedan 1900-talets begynnelse har redan en stor mängd av ängsmarkerna beskogats, men ändå är Finlands skogar mycket sämre kollager och kolsänka än vad man borde kunna förvänta sig. De främsta orsakerna är rådande skogsbruksmodell och trädens förädling. Natur och Miljö ser en risk att dylika åtgärder kan jämföras med gröntvätt, men beroende på vilka områden som beskogas och hur dessa ska användas i framtiden. Det snabbaste sättet att bevara ett kollager och dess kolsänka i en skog är genom fredning.

Kalhyggesmodellen är otroligt dålig på kort sikt vad gäller klimatnyttan. Forskning har visat att skog som sköts med kalhyggesmodellen kan dröja betydligt mer än 100 år före den medför en klimatnytta jämfört med att skogen istället skulle skyddas. Skogsskydd är inte bara bra för den biologiska mångfalden (som ofta nämns) utan också för att snabbt uppnå våra klimatmål, men planen nämner inte skogsskydd som åtgärd. Beskogning av impediment som klimatinnsats är lite klurig. Vissa områden är säkert bra att beskoga, exempelvis en del förstörda våtmarker som är svåra att restaurera, men många andra områden lämpar sig mindre bra.

Det är bra att planen vill främja fler trädarter och därmed biodiversiteten. En kombination av flera trädslag på samma yta ökar också kolsekvenseringen. Problemet är att det inte nämns vad dessa beskogade områden kommer användas till efter beskogningen. Ifall att de kommer med i skogsbruket gynnas i första hand skogsindustrin. Nyttan av beskogningen minskar därför rejält på sikt om man följer den rådande kalhyggesmodellen.

Det är bra att klimatplanen utesluter olika värdefulla områden för mångfaldens skull såsom vårdbiotoper. Vi förhåller oss ändå kritiska till uteslutningsmetoden som använts för gammal åker/ängsmark som säger att om marken inte fått stöd efter 2014 lämpar den sig för beskogning.

Våra sakkunniga har kollat in bilder på områden som med planen anses vara bra att beskoga. Vissa av dessa ser ut att vara potentiella HELMI-objekt och värdefulla områden för bland annat humlor. Ovanligare arter såsom sandhumla och klöverhumla har våra sakkunniga brukat hitta på liknande trädor.

Optimala områden att beskogas är de inte på grund av högt näringsvärde (överdominans av näringskrävande arter) men områdena kan hysa värdefull fröbank som vaknar till liv med rätt skötsel (bete eller ängsslåtter). Därför vore det viktigt att undersöka vad markerna historiskt använts till för att säkerställa att florans genetiska mångfald i området inte går förlorad. Lika viktigt vore det att kartera floran och faunan innan beslut om beskogning fattas.

Dylika områden som förslås för beskogning vore också lämpliga för biogasproduktion, alltså kunde flera av dessa områden slås enligt HELMI-föreskrifter för att gynna den biologiska mångfalden och dessutom utvinna förnybar energi.

Forskning tyder på att biogasutvinning från Finlands alla trädor skulle motsvara energin som behövs för hela den inhemska jordbrukssektorn. Dessutom bidrar utvinningen med bra gödsel för bönder, vilket skulle minska konventionella bönders behov av konstgödsel som idag primärt produceras med fossila bränslen. Speciellt ekobönder kunde med fördel utnyttja gödsel.